

THE IMPORTANCE OF SYNONYMS IN ENGLISH TEACHING

Abdusharipova Oydin Raximbayevna¹

Qilicheva Dilfuza Davlatyarovna²

School No. 11, Urganch city, Khorezm region

KEYWORDS

synonymy, synonyms, method,
education, language, word,
meaning, type

ABSTRACT

This article analyzes the use of synonyms in English language teaching and its importance, and the types and semantic differences of synonyms are considered through examples.

2181-2675/© 2022 in XALQARO TADQIQOT LLC.

DOI: 10.5281/zenodo.7088647

This is an open access article under the Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.ru>)

¹ Teacher of School No. 11, Urganch city, Khorezm region, UZB

² Teacher of School No. 11, Urganch city, Khorezm region, UZB

INGLIZ TILI O'QITISHDA SINONIM SO'ZLARNING AHAMIYATI

KALIT SO'ZLAR:

sinonimiya, sinonimlar, metod, ta'lim, til, so'z, ma'no, tur.

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada ingliz tili o'qitishda sinonim so'zlarning qo'llanilishi va uning ahamiyati tahlil etilgan bo'lib, unda sinonimlarning turlari va ma'no jihatdan farqlanishi misollar orqali ko'rib chiqilgan.

Bir xil ma'noga ega bo'lgan til birliklarining hodisasi sinonimiya deyiladi. Sinonimiya birligi - umumiy ma'noga ega so'zlar, ya'ni sinonimlar. Sinonimiya yunoncha so'zdan olingan bo'lib, "ma'no" degan ma'noni anglatadi. Sinonimlar mansub bo'lgan til birligiga qarab frazeologik, sintaktik va leksik turlarga bo'linadi. Bosh so'z sinonimlaridan ko'ra ko'proq mashhur va muhimdir. U zamonaviy adabiy tilga mansubligi, hissiy rangliligi va uslubdagi o'ziga xosligi va boshqalar bilan tavsiflanadi. Xususan, xuddi shu holat ingliz tilida ham kuzatilmoqda. Masalan, o'zbek tilida chiroyli va ingliz tilida chiroyli so'zlarini taqqoslasak, chiroyli so'zlar singari chiroyli, yoqimli, oldindan egalik qiladigan, yoqimli, jozibali, yoqimli, yoqimli, chiroyli va ajoyib so'zlar bilan sinonimdir. Garchi ular bir xil ma'noga ega bo'lsalar ham, turli sohalarda turlicha qo'llaniladi. Biz bir xil jinsiy aloqa uchun ayollar va erkaklarni olishimiz mumkin. O'zbek va ingliz tillarida ikki xil jins mavjud.

Sinonim so'zlar ma'no jihatidan bir xil, ammo shakli jihatidan turlicha bo'lgan so'zlar hisoblanadi. Misol qilib ingliz tilidagi face, visage, countenance so'zlarini olsak, ularning barchasi yuz, ya'ni tana a'zosining bir qismini ifodalash uchun qo'llanadi. Sinonimlarning xuddi shunday bir xil ma'noga ega bo'lish hodisasi esa sinonimiya jarayoni hisoblanadi. Sinonimiyada bir so'z bosh so'z, ya'ni asosiy-dominanta so'z vazifasini bajaradi. Face, visage, countenance -o'zaro sinonimlar ichidagi asosiy so'z face hisoblanib, eng ko'p qo'llaniladigan, umumiy so'zdir. Leave, depart, quit, retire, clear out- jo'nab ketmoq ma'nosidagi ushbu leksemalardagi bosh so'z leave so'zi hisoblanadi. Ma'nodosh so'zlar belgi va xususiyatiga ko'ra 2 turli bo'ladi :

- 1.Ideografik sinonimlar ;
- 2.Stilistik sinonimlar.

Sifatlarning har bir jihati bir xil bo'lmaganligi sababli, bir xil sifatni ikki xil jinsga bir vaqtning o'zida qo'llash mumkin emas, shuning uchun biz ularning sinonimlaridan foydalangan holda sifatlarni ikki xil usulda ishlatamiz. Masalan, ingliz tilida ular chiroyli-kelishgan shakli bilan ajralib turadi. Bir xil so'zni turli vaziyatlarda ishlatish xato, chunki so'zlar ortidagi tuyg'u va tuyg'u. Misol: "To'g'ri" dedi u. Mana, so'zning ba'zi bir sinonimi, ularni kontekstga qarab ishlatish ancha yaxshi bo'lishi mumkin: e'lon qilingan, kelishilgan, pichirlagan, qichqirgan, qayta joylashtirilgan, tan olingan.

Sinonimlarni o'qitishda metoddan foydalanish qisqa vaqt ichida yangi chet tilini o'rganishda juda foydali bo'lishi mumkin. O'qituvchilar so'z boyligini yaratish uchun

foydalanadigan tadbirlardan biri bu: o`qituvchilar so`z yoki ta`rif aytadilar, so`ngra talabalar birgalikda ushbu so`zning ko`p sinonimlarini ro`yxatlash uchun iloji boricha harakat qilishadi. Tugatgandan so`ng, ular so`z boyligini topadilar va boshqa, yangi sinonimlarni qidiradilar, birgalikda ularni ona tiliga tarjima qilish ustida ishlaydilar. Har xil narsalarni o`rgatish o`rniga yangi so`zlarni bir xil narsani aytishga o`rgatish bema`nilik bo`lib tuyulishi mumkin, ammo sinonimlar ko`pchilik tushunganidan ko`ra ko`proq foyda keltiradi.

Demak, sinonimlar uslubiy xususiyatiga, emotsional bo`yoqqa ega ekanligiga ko`ra birbiri bilan farq qiladi. Nutqimizda sinonimlarning, har birining o`ziga xos xususiyatlarini hisobga olgan holda foydalanish muhim ahamiyat kasb etadi. Sinonimlarning ma`nosi bir xil bo`lishiga qaramay, ular ma`no farqlash jarayonida o`zining aniq ma`nosini yaqqol saqlab qoladi. Ko`pincha insonlar bir uyaga mansub so`zlarni ma`nodosh deb hisoblashadi. Bu hodisa mutloq xatodir. Misol uchun, horse va animal leksemalari semantik jihatdan o`xshash bo`lsa-da, ammo o`zaro sinonimlar hisoblanmaydi[1].

Bundan tashqari, ingliz tilida shunday sinonim so`zlar mavjudki, biz ularni yolg`on yoki aldamchi sinonimlar deb atashimiz mumkin. Ushbu tur shakldosh so`zlaning eng xatarli turi hisoblanib, o`quvchiga sinonimlar qo`llash jarayonida noaniqliklarga sabab bo`lib qoladi. Misol uchun, car va vehicle so`zlari anglashilgan ma`no jihatidan va ko`rinishidan transport vositasi hisoblansa-da, aslida car va vehicle so`zlari umuman boshqa ma`noli bo`lgan so`zlardir. Ularning umumiy ma`nosi qisman mos kelsa-da, ba`zan ular bir-birlarini almashtirib qo`llash mumkin. Yana misol qilib, famous va notorious – mashhur ma`nosidagi sinonim so`zlarni olishimiz mumkin. Chunki, ular hech qachon bir-birini almashtirib qo`llanilmaydi, ular ma`no jihatdan bir-biriga mos kelmaydi va ularning mazmunida o`zaro eksklyuziv belgilar mavjuddir.

Famous va notorious so`zlarini xamma umumiy nom ostida biladi. Ammo ular ma`no nozikligi nuqtayi nazaridan turlichadir.

Famous - mashhur, taniqli ma`nosida ;

Notorious - esa mashhur, taniqli, ammo yomon nom bilan.

No mother wants to outlive her children - xech qaysi ona farzandlari bilan yashashni xohlamaydi.

Yoki, She survived her husband by ten years - u turmush o`rtog`i bilan 10yil yashagan. Ushbu so`zlarni o`zaro taqqoslash jarayonida ulardagi qo`shimcha ma`noga xam e`tibor qaratish lozim. Har ikki so`z xam bir xil ma`noga ega, ammo survive so`zi omon qolmoq ma`nosida xam ishlatiladi:

She definitely didn't know how to survive in the forest - u aniq bilmaydi qanday qilib o`rmonda tirik qolgan.

Bundan tashqari, yana shunday so`zlar borki, ma`no farqlash jarayonida turli qiyinchiliklarni vujudga keltiradi. Arrive va reach so`zlarini farqlab ko`rganimizda, ulardagi ma`noviy farq matn ichida namoyon bo`ladi. Finally, I reached my prize - Vanihoyat, men o`z yutug`imga erishdim. Ya`ni, reach leksemasi biron bir narsaga o`z mehnati evaziga erishish, qo`lga kiritish sxemasini ifodalab kelgan. I arrived home - men uyga yetib keldim. Arrive esa joy yoki makonga nisbatan yetib kelish holatlari uchun ishlatiladi.

Reach va arrive so'zlari xam o'zaro sinonim bo'lsa-da, ular faqatgina matn ichida boshqa ma'no ifodalashi mumkin.

Pick va select so'zlarini tahlil qilganimizda, ular orasidagi farq juda yaqin ekanligini ko'ramiz. Ya'ni select so'zi tanlash jarayonida imkoniyat borligini anglatadi. Masalan : Select Christmas present for a child - bolalar uchun rojdestvo sovg'asini tanlash ya'ni bu yerda tanlash uchun imkoniyat bor, xech qanday cheklov yo'qligini ko'rishimiz mumkin. Pick esa, kelajakda ishlatilishi mumkin bo'lgan predmetlarni tanlash, ya'ni ishora qilish uchun ishlatiladi.

Misol uchun: pick new words - yangi so'zlarni tanlash . Answer va reply so'zlarini farqlash jarayonida, answer ko'proq og'zaki nutq uslubi uchun xosligi, reply so'zini esa yozma nutq uslubi uchun xosligini bilishimiz va buni so'zlashish jarayonida kuzatishimiz mumkin.

Bundan tashqari, reply umumiy holatlar uchun, answer qisqa javob beriladigan vaziyatlar uchun mosdir. Bu o'zaro sinonimlarni predloglar yordamida farqlashimiz xam mumkin. Misol uchun, answer a question, lekin answer to question shaklida gap tuza olmaymiz. Balki, reply to a question. Reply so'zi o'ziga to predlogini qabul qilishi bilan xam farqlanishi mumkin ekan. Sinonim so'zlarni farqlar ekanmiz, ularning turli xil ekanligini, xar xil emotsional xarakterga ega ekanligini, matn ichida turlicha, semantik jihatdan yagona ma'noga ekanligini ko'rishimiz mumkin. Ma'nodosh so'zlarni yagona ma'noga ega ekanligi emas, ularning xar biri o'zgacha ma'no kasb etayotganligini kuzatishimiz mumkin. Ko'p foydalaniladigan so'zlardan biri survive va outlive - yashamoq, uzoqroq yashamoq.

Xulosa qilib aytganda, ingliz tilidagi ma'nodosh so'zlar rang-barang bo'lib, ularni nutq jarayonidami yoki matn bilan ishlayotgan vaqtda xam keng qo'llay olish imkoniyati mavjud. Bu esa nutqimizni mahsuldor bo'lishi uchun, turli xil zerikishlardan qochish uchun xizmat qilib, kelajakda xar taraflama yordam beradi. Chunki, sinonimlar ya'ni shakldosh so'zlar nutq jarayonida ham, yozma shaklda ham qo'llanilganda tinglovchiga qiziqish uyg'otadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Арнольд И.В.Лексикология современного анлийсково языка.Москва.Высшая школа.1986.78-79
2. Ginzburg R.S, Khidekel S.S, Knyazaeva G.Y, Sankin A.A. A course in Modern English Lexicology. Moscow 1966
3. Leonhard Lipka. An Outline of English Lexicology. Max Niemeyer Verlag Tubingen 1992
4. Nino Tevdoradze. English Lexicology. Antrushina 1999
5. Akhmedovich, M. A., & Fazliddin, A. (2020). Current State Of Wind Power Industry. *The American Journal of Engineering and Technology*, 2(09), 32-36.
6. Fazliddin, A., Tuymurod, S., & Nosirovich, O. O. (2021). Use Of Recovery Boilers At Gas-Turbine Installations Of Compressor Stations And Thyristor Controls. *The American Journal of Applied sciences*, 3(09), 46-50.